

Obsah

Úvodom	7
Pri starom mlyne	9
Z histórie mlynárstva	13
Najstaršie dejiny využitia vodnej sily	15
Mlyny na Požitaví v období osmanských nájazdov	20
Mlyny na Slovensku v 18. až 20. storočí	33
Majster mlynár a jeho remeslo	39
Mlynárske cechy	49
Cechové organizácie mlynárov od 14. do 19. storočia	51
Archívne spisy a výučné listy	60
Typológia mlynov a technológia mletia	95
Typológia mlynov a ich vybavenie	97
Technológia mletia obilia	105
Mlynostrom Žitavy a jej prítokov	111
Mlynostrom povodia Žitavy slovom i obrazom	113
Zoznam mlynov a niektorých známych majiteľov počas histórie	128
Vodné mlyny horného Požitavia	139
Tlustákov mlyn neďaleko kamenného mora (Malá Lehota)	141
Hreždovičov veľkolehotský mlyn na bystrine Osného potoka (Veľká Lehota)	143
Kocianov mlyn neďaleko Živánskej veže (Jedľové Kostolany)	150
Penzión Mlyn Andreja Hvišča a z histórie mlynov v obci (Machulince)	153
Mlynárske rodiny Štukovských, Hreždovičových a Blaškových (Žitavany)	157
Skýcovský mlyn na Hostianskom potoku v Hlbokej doline (Skýcov)	162
Pevnostný Žltý mlyn v areáli zámockého parku (Topolčianky)	164
Uhreckého mlyn na mlynskom potoku (Topolčianky)	170
Miklošov mlyn v susedstve starého Migaziovského parku (Zlaté Moravce)	181
Šókyho mlyn pod úpäťm násypu lesnej železničky (Hostie)	187
Tesáre a Mlyňany – prastaré zamestnanecké obce (Tesárske Mlyňany)	189

Mlyny na Čerešňovom potoku a na susednej Drevenici (Velčice, Slažany, Beladice – časť Veľké Chrášťany, Kostoľany pod Tríbečom, Ladice a Neverice)	194
Štullerov mlyn na potoku Širočina (Čierne Kľačany)	198
Mlyny na strednom a dolnom toku Žitavy	205
Chrenov mlyn na terase Žitavy pod arborétom (Vieska nad Žitavou)	207
Mlyny na Širočine a spoločný mlyn na Telinskom potoku (Červený Hrádok, Nevidzany, Tajná, Telince a Čifáre)	217
Štefkovičov mlyn pod prastarou Jovkou v susedstve kaštieľov (Nová Ves nad Žitavou)	219
Panský mlyn v susedstve kostola a kaštieľa (Lúčnica nad Žitavou)	225
Gurgutov mlyn v susedstve kaštieľa s parkom (Žitavce)	230
Históriu Ferenciho mlyna ukončil letecký nálet (Veľká Maňa)	235
Mlyny na dolnom toku rieky (Vlkas, Úľany nad Žitavou a Dolný Ohaj)	241
Mlyny na nížine s pomalým tokom vody (Branovo, Dvory nad Žitavou a Bešeňov)	243
Najstarší záznam o mlyne v Slepčanoch	247
Opátsky mlyn kláštora vo Svätom Beňadiku v starej osade Mikova Ves	249
Výstavba hate na Zungove pre Kapitulský mlyn v Slepčanoch	251
Užákov mlyn v zelenom údolí Čerešňového potoka	257
Sedem tokov, sedem mlynov a sedem mostov vo Vrábľoch	261
História vodných mlynov v Hornom Ohaji	265
Čajkovičov mlyn pri ústí Širočiny do Žitavy	268
Mašekov mlyn v Hornom Ohaji	276
Mlyn stolice predialistov a kolový mlyn na Sliváši	283
Korenčiho mlyn na Fidvári	286
Uhreckého mlyn pri starom brode cez Žitavu	295
Schickov parný mlyn vedľa železničnej trate	308
Výstavba obilného sila vo Vrábľoch	312

Prílohy	317
O mlynoch perom, štetcom a notami	319
Desať pravidiel mlynára (Decem regulis molitoris)	319
Magdaléna Botková: Chlieb	319
Tibor Gaál, maliar romantických zákutí Žitavy s mlynmi	320
Na mlynársku nôtu	324
Tri povesti o mlynoch a vodníkoch	344
Príslovia, úslovia a porekadlá	351
Osobnosti o rieke Žitave	354
Vznik názvov starých zamestnaneckých osád	355
Zoznam zdanených obyvateľov z rokov 1664 – 1665	355
Mlynologické sympóziá z rokov 2005, 2006 a 2008	359
Štyri mlynárske recepty s pohánkou	360
Mlynárske názvoslovie a slovník	362
Použitá literatúra a informátori	368
Resumé	372